



Градење на локални капацитети
за креирање на младински политики



УЛОГАТА НА ГРАЃАНСКИОТ СЕКТОР

и соработката со локалните власти
како клучни фактори за
унапредувањето
на младинските политики,
инклузијата на младите
и подобрување на нивната
социоекономска положба



Проектот е финансиран од Европската унија

Улогата на граѓанскиот сектор и соработката
со локалните власти како клучни фактори
за унапредувањето на младинските политики,
инклузијата на младите и подобрување на нивната
социоекономска положба

Завршна публикација на проектот
„Градење на локални капацитети за креирање на младински политики“



Проектот е финансиран од Европската унија

Оваа публикација е подготвена со поддршка на Европската унија. Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Фондацијата за претприемачки сервис за млади и на никој начин не може да се смета дека ги претставува ставовите на Европската унија.

СКОПЈЕ, МАЈ 2017

ПРОЕКТ:

Градење на локални капацитети за креирање на младински политики
ИПА-инструмент – Национална програма 2011: Помош при транзиција и
институционална надградба

ПАРТНЕРИ:

Фондација за Претприемачки сервис за млади
Фондација „Евро Центар“

ПОДГОТОВКА:

Фондација за претприемачки сервис за млади

ЛЕКТУРА:

Дејан Василевски

ДИЗАЈН И ПЕЧАТ:

Датапонс Доол

БРОЈ НА ПРИМЕРОЦИ:

100

Содржина

Резиме	06
Младинското учество, мерки и стратегии за млади.....	10
За проектот	16
Клучни реализирани активности и достигнувања.....	20
Успешни локални приказни	26
Заклучок.....	34



Резиме

Резиме

Младите се сметаат за потенцијално средство, но и инвестиција, за развојот на економијата во секоја држава. Кога се насочени кон општествено корисни цели и кога им е понудена соодветна поддршка и стимулација, може сигурно да веруваме дека нивните придонеси во локалните заедници во кои живеат, националната економија, како и граѓанското општество, се значајни и ќе придонесат за одржлив развој. Исклучително е важно да се работи на зголемување на свеста меѓу младите луѓе, бидејќи преку посветеност, здружување на напорите и активна соработка со претставниците на граѓанскиот сектор и локалните власти, можат да ги унапредат можностите за реализирање на своите амбиции и стремежи. Свеста за општествената функција на младите треба јасно да почива на начелата за солидарност и активно граѓанство, што можат да се реализираат на најразличен начин, преку активно вклучување во граѓански иницијативи, самовработување, запознавање со националните и локалните младински политики и нивно унапредување, како и со светските трендови и концепти за активно учество на младите во социоекономскиот живот во едно општество.

Граѓанските организации се значаен двигател на граѓанскиот активизам и придонесуваат кон создавањето на креативни и активни млади луѓе. Воедно, широкиот спектар на успешни практики од граѓанските иницијативи на национално и европско ниво овозможува можност за приспособување на активностите на локално ниво со цел младите директно да се вклучат во решавање на проблемите на нивните локални заедници. Улогата на граѓанските организации како фасилитатори во процесот на отклучување на младинскиот потенцијал, иницирањето на нови идеи и поттикнување на нови акции е исклучително важна. Граѓанските организации треба да работат кон создавање на локални активни групи во соработка со локалните власти (општините), со цел градење на заеднички платформи за меѓусебен трансфер на знаењата и искуствата, што се однесуваат на унапредувањето на социоекономскиот живот на младите луѓе, развојот на младинските политики и инспирирањето и оспособувањето на младите да бидат модерни социоекономски актери во нивните локални заедници.

Успешната приказна за проектната соработка помеѓу Фондацијата за претприемачки сервис за млади и Фондацијата „Евро Центар“, на тема „Градење на локални капацитети за креирање на младински политики“, што е дел од предметот на презентација во рамките на оваа публикација, зборува за едно систематско воведување промени, со перманентна консултација на сите засегнати страни и, најважно, евалуација на ефектите и влијанието од применетата проектна програма, од која се очекува потоа да интегрира промени и пошироко. Насочувањето на напорите почна со утврдување на проблемите и потребите што ја ограничуваат економската независност на младите луѓе од три општини, Општина Пробиштип, Општина Старо Нагоричане и Општина Чашка, со цел поставување на појдовна точка од која граѓанските организации и креаторите на младинските политики ќе ги насочат заедничките напори за нивно унапредување и адаптирање на приоритетите на Националната стратегија за млади 2016-2025.

Важно е да се наспомене дека меѓу главните цели на проектот е да придонесе кон превенција од идната миграција на младите луѓе од трите избрани општини со здружување на силите на локалните граѓански организации и претставниците на локалните власти за подобрување на квалитетот на живот на младите во сите аспекти: образование и квалификација, работни места и професионално оспособување, личен развој итн. Преку пилотирање на локални мерки за поддршка на младите, како и преку формирањето на заедничките младински форуми, проектот придонесе за градење на трајни партнерства помеѓу младите луѓе, граѓанските организации и општините во областа на економско јакнење на младите, подобрување на нивниот пласман на пазарот на трудот, како и на социоекономска интеграција.

Во времетраење од 18 месеци, од ноември 2015 до мај 2017 година, проектните активности финансирани преку ИПА-инструментот – Национална програма 2011: Помош при транзиција и институционална надградба, од Европската унија, за понатамошен развој и финансиска одржливост на граѓанскиот сектор; понудија многубројни можности и бенефиции за граѓанските организации, претставниците од општините, младите луѓе и локалните заедници.

Преку оваа публикација ќе презентираме позитивни мерки и практики во полето на младинските политики, со цел да се овозможи трансфер на искуства и знаења што би можеле да се адаптираат и во други локални заедници низ земјата, но и на национално ниво.

*Проектен менаџер г-ѓа Софија Цали Кузманова
Фондација за претприемачки сервис за млади*

The image features a minimalist design with a light blue gradient at the top and a dark blue gradient at the bottom. A large, abstract shape in the lower-left corner is composed of a dark blue triangle and an orange parallelogram. The text is positioned to the right of this shape.

Младинското учество, мерки и стратегии за млади

Младинското учество, мерки и стратегии за млади

Во текот на транзицискиот период од 1991 година, нашата земја се соочуваше со задачата за напуштање на стариот и создавање на нов економски и општествен систем на пазарна економија, што резултираше со висока стапка на невработеност и зголемување на нивото на сиромаштијата. Кумулативните ефекти на проблемите имаат драматично влијание врз социјалниот статус на граѓаните и на стапката на вработеност во сите региони на земјата. Населението стана повеќе социјално ранливо и се појави нова категорија на сиромашни – невработени, стечајци, внатрешно раселени итн. Овие социоекономски услови произведоа регионални разлики во развојот на населението и значителен пораст на миграција од руралните во урбаните средини и во странство. Неповолните услови одразија посебно лош ефект врз ранливоста на младите луѓе, во однос на: поголема стапка на невработеност, намалување на квалитетот на работните места, поголема нееднаквост на пазарот на трудот меѓу различните групи на млади луѓе.

Недостигот на пристојна работа меѓу денешната младина креира круг од сиромаштија, несоодветно образование и обука, сиромашни работни места, а со тоа и пренесување на сиромаштијата интергенерациски. Можностите за младите луѓе да добијат пристојна работа се под влијание на фактори, како што се агрегатната побарувачка, демографските трендови, регулативите на пазарот на трудот, резултатите од образованието и обуката, работното искуство, опциите за претприемништвото, како и аспирациите на младите луѓе за себеси. Различни анализи и извештаи укажуваат дека можат да се разликуваат неколку групи на маргинализираните млади невработени: руралните и урбаните сиромашни млади луѓе, млади Роми, млади без вештини/квалификации за вработување, младите кои завршиле општо средно образование, млади жени и дипломирани студенти.

Македонија се бори со високата стапка на невработеност со години. Според Стратегијата за демографски развој на Република Македонија (2008-2015), најпогодени од високата стапка на невработеност се младите луѓе, луѓето со ниско ниво на квалификации, жените со регионален диспаритет во случај на невработеност. Покрај тоа, регионалната невработеност е особено висока во руралните области и области што се зависни од индустрискиот сектор и кои најчесто се погодени од реструктурирањето на економијата. Сите услови на пазарот на трудот и високиот процент на млади во вкупниот број на невработени придонесуваат за висока миграција од руралните во урбаните области во земјата и во странство. Предизвиците со кои се соочуваат младите невработени, во комбинација со проблемот со миграцијата, претставува бариера за социоeкономска ревитализација на заедниците.

Учество во процесот на донесување одлуки е дефинитивно најголем приоритет за младите. Постои потреба од воспоставување канали за учество, можности за изразување на ставовите на младите луѓе и прифаќање на таквите ставови од страна на управните органи на државата и локалната самоуправа. Недостигот на знаење меѓу младите за организациите што ги претставуваат е еден од главните наоди во однос на учеството на младите во неколку истражувачки студии. Според Националната стратегија за млади (2016-2025)¹: „Активното учество на младите луѓе во одлучувањето и активностите на локално и регионално ниво е неопходно ако сакаме да изградиме подемократски, инклузивни и перспективни општества. Учевството и активното граѓанство е имање право, средства, простор и можности каде што е неопходно добивање поддршка за да се учествува и да се влијае на одлуките и да се вклучува во дејства и активности за да придонесе во градењето на подобро општество. Локалните и регионалните власти, како и властите кои се најблиску до младите луѓе, имаат многу важна улога што треба да ја одиграат за да го поттикнат младинското учество“.

¹ Документот Национална стратегија за млади (2016-2025) можете да го преземете на следниот линк: http://arhiva.vlada.mk/registar/files/Nacionalna_Strategija_za_Mladi_2016-2025.pdf.

Добрите младински политики ја идентификуваат потребата за младинско учество и ги препознаваат придобивките од вклучувањето на младите луѓе при градењето модели на соработка со различните чинители. Улогите на локалните младински совети, форуми, граѓанските организации што дејствуваат во полето на унапредување на младинските политики и работат со млади и, секако, локалните власти, односно креаторите на младинските политики, се преплетуваат при изработката на акциски планови, модел-решенија за соработка и локални акции како одговор на потребите и предизвиците со кои се соочуваат младите, во остварувањето на целта да го подобрат квалитетот на живот во нивните заедници.

Младинската работа има значајна улога во развивањето на креативноста, иновативниот и претприемачкиот потенцијал на младите, па токму поради тоа е поддржана преку релевантни младински политики и програми за млади на ниво на Европската унија и на национално ниво од земјите-членки. Меѓу овие програми се: ЕУ-стратегијата за млади², Резолуцијата на Советот за обновена рамка за европска соработка на поле на младите (2010-2018) со осум области за акција: вработување и претприемништво, социјална инклузија, младинско учество, образование и квалификации, здравје и благосостојба, волонтерски активности, младите и светот, креативност и култура; потоа програмата „Еразмус+“ (2014-2020)³ и други.

На национално ниво, Националната стратегија за млади (2016-2025) и Акционите планови за нејзина имплементација, се фокусираат на активни мерки за унапредување на положбата на младите луѓе и третираат различни аспекти врзани со нејзиниот развој, на пример мерки за справување со долгорочната и висока младинска невработеност. Мерките се распоредени во девет тематски области: младинско учество, младинско информирање, локална младинска работа, образование, вработување и поддршка пред вработување, култура, спорт, здравје, квалитет на живот. Процесот на изготвување на стратегијата е администриран од Агенцијата за млади и спорт⁴, што воедно нуди информации од интерес за младите луѓе кои живеат, учат и работат во Македонија, како информации за обуки, образовни институции, вработување, практика, стипендии, настани, студентски попусти и слично.

² Повеќе на: http://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en.

³ Повеќе на: <http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/>.

⁴ Повеќе на: <http://mladi.ams.mk/>.

ВИЗИЈА 2025 на Националната стратегија за млади (2016-2025)

*„Младите се независни, самостојни, активни,
рамноправни, информирани и прогресивни учесници
во сите области на општеството и во целост го
развијаат својот потенцијал како одговорни граѓани
кои ги уживаат фундаменталните права и слободи.*

*Младите имаат еднакви можности без оглед на
разликите и се значајно вклучени во процесот на
донесување одлуки, при што ги развиваат своите
потенцијали и активно придонесуваат кон општиот
развој и благосостојбата на Република Македонија“.*

Во процесот на адресирање на потребите на младите, од особено значење е секоја специфична активност преземена на локално ниво. Во таа насока, позитивен пример претставува изработката на локални младински стратегии, што издвојуваат локални приоритети и ги приоритизираат потребите што се карактеристични за средината за која се креираат соодветни младински политики и мерки за нивното спроведување.

Дел од локалните власти во поразвиените општини веќе имаат преземено мерки за унапредување на младинското учество, како и на политиките и мерките што специфично ги таргетираат младите. Неколку позитивни примери се: Стратегијата за млади на Град Скопје (2014-2018)⁵, Локалната младинска стратегија за Општина Велес (2012-2016)⁶, Локална младинска стратегија на Општина Кисела Вода (2011-2015)⁷ итн. Креирањето на локалните младински стратегии се врши преку ангажирање на сите релевантни чинители во работни состаноци, меѓу кои претставници на локални младински организации, политички подмладоци, претставници на средношколски и студентски организации и сојузи, членови и советници на општинската администрација, претставници од урбаните, но и од руралните места во општината, како и претставници од локални јавни институции. Мешовитиот карактер на чинителите кои ги градат локалните младински стратегии овозможува поуспешно утврдување на приоритетните области во кои треба да се дејствува во конкретната локална заедница, да се разменат идеи и искуства и да се развие дебата за најефективните начини и механизми

⁵ Документот Стратегија за млади на Град Скопје (2014-2018) можете да го преземете на следниот линк: [http://www.skopje.gov.mk/images/Image/Strategija%20za%20mladi%20na%20Grad%20Skopje\[1\].pdf](http://www.skopje.gov.mk/images/Image/Strategija%20za%20mladi%20na%20Grad%20Skopje[1].pdf).

⁶ Документот Локална младинска стратегија за Општина Велес (2012-2016) можете да го преземете на следниот линк:

<http://www.progres.org.mk/progress-project/documents/559cf150ec2db%20%9B%20%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B0%20%D0%BC%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B0%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%B8%D1%98%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%9E%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D1%81%202012-2016%20%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0.pdf>.

⁷ Документот Локална младинска стратегија на Општина Кисела Вода (2011-2015) можете да го преземете на следниот линк:

<http://www.sega.org.mk/web/images/LMSdownload/2010/lms%20kisela%20voda.pdf>.

со кои младите полесно ќе ги остварат своите права, интереси и амбиции, на локално, но и на пошироко ниво.

Во формирањето на локалните младински стратегии, клучно е да се земат предвид резултатите од спроведените истражувања за моменталната состојба на младите во подрачјето на општината. Целта е оттаму со соодветни предложени пилот-мерки да се проектира зголемувањето на активното учество на младите во политичкиот, економскиот, социјалниот и културниот живот во локалната заедница. Промоцијата на локалните и националните младински политики и нивната имплементација треба да ја следат локални и национални младински координативни механизми и програми за акција, во соработка со граѓанските организации, како и локалните власти. На овој начин, ќе се зајакне учеството на младите во процесите на донесување одлуки на сите нивоа со цел да се зголеми нивното влијание во локалниот и националниот развој, како и остварувањето соработка на европско и меѓународно ниво. Активното учество на младите во процесите на донесување на одлуки на национално и локално ниво е една од четирите главни приоритети на Националната стратегија за млади.

Локалните младински совети имаат значајна улога како претставнички тела на младинските организации и медијатор на засегнатите страни што обезбедува вклучување и активно учество на младите во процесот на донесување одлуки на секое ниво. Позитивен пример за младински координативен механизам на национално ниво е Националниот младински совет на Македонија⁸, што ги промовира и ги застапува правата на младите и здружено дејствува за подобар живот на младите.

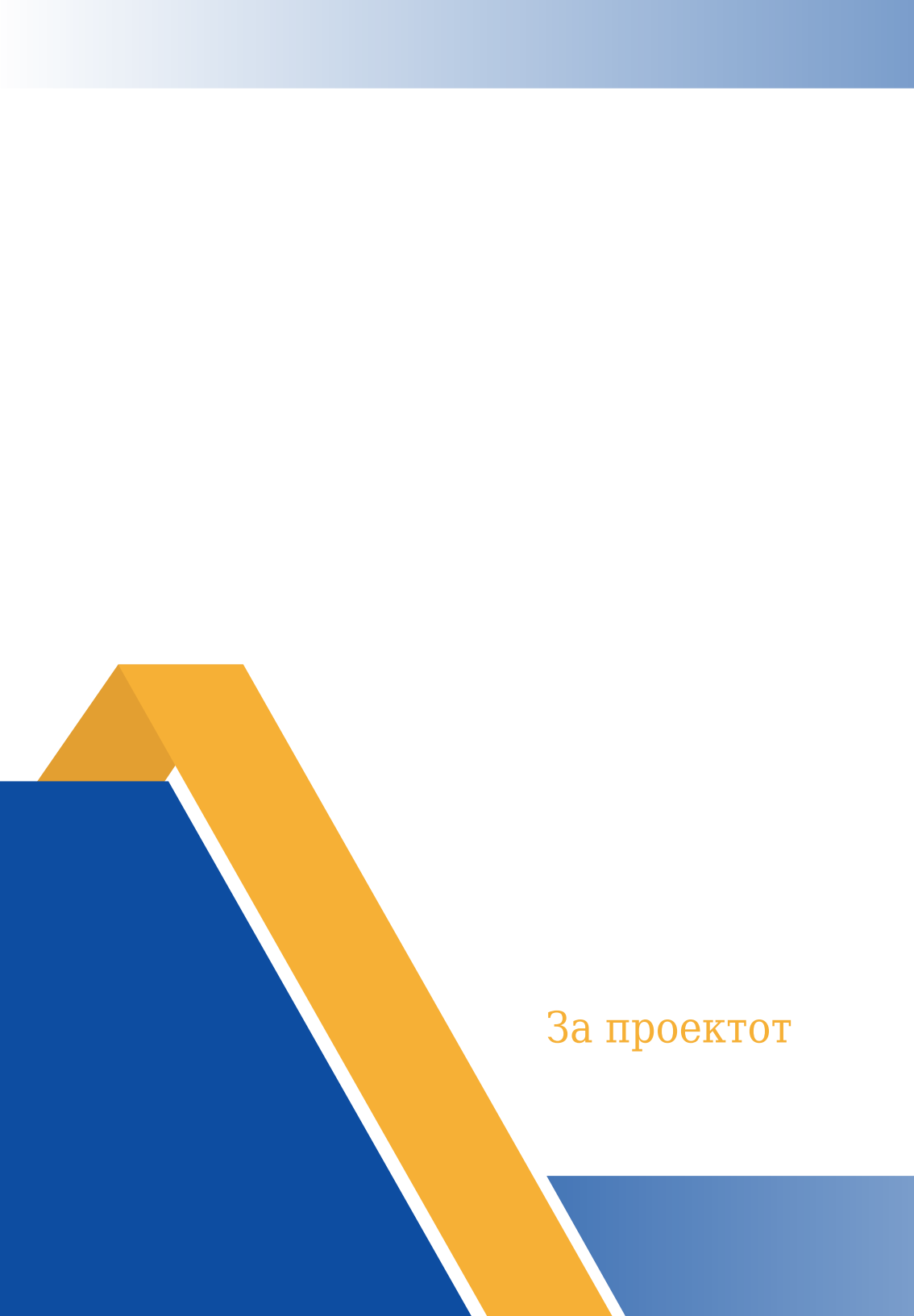
Повеќе за различните критериуми за младински политики преземени од Европскиот младински форум⁹ и општо прифатени како насоки на европско ниво, принципите на младинското учество и различните нивоа на младинско вклучување, како и позитивни модели на соработка на локално ниво можете да пронајдете во Програмата за градење на локални капацитети за креирање на младински политики¹⁰, изработена во рамките на проектот „Градење на локални капацитети за креирање на младински политики“, финансиран од Европската унија, а имплементиран од Фондацијата за претприемачки сервис за млади и Фондацијата „Евро Центар“ во соработка со Општина Пробиштип, Општина Старо Нагоричане и Општина Чашка.

⁸ Повеќе на: <http://www.nms.org.mk/mk/>.

⁹ Повеќе на: <http://www.youthforum.org/>.

¹⁰ Документот Програма за градење на локални капацитети за креирање на младински политики можете да го преземете на следниот линк:

<http://www.yes-network.org/Files/Write/04852/Files/MladinskiPolitiki/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D0%9E%D0%B1%D1%83%D0%BA%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D0%BC%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8.pdf>.



За проектот

За проектот

Главната цел на проектот „Градење на локални капацитети за креирање на младински политики“, финансиран од Европската унија, е да ги вклучи младите во процесот на одлучување и поставување механизми за долгорочен развој и имплементација на локални младински политики. Проектните активности се во функција на забрзување на процесот на приспособување на Националната стратегија за млади (2016-2025) на локално ниво, во согласност со тековните потреби на младите луѓе и приоритетите за развој на три целни општини, Општина Пробиштип, Општина Старо Нагоричане и Општина Чашка. Проектот ја зајакнува соработката помеѓу граѓанските организации и креаторите на локалните политики, за да се дефинираат мерки што ќе придонесуваат кон подобрена социоекономска положба на младите во трите општини. Токму преку зголеменото инволвирање на младите во процесите на донесување одлуки во целните општини селектирани како репрезентативни за источниот, вардарскиот и североисточниот регион; преку проектот е овозможено да се анализираат и да се унапредат клучните критериуми во областа на развој и имплементација на локални младински политики, како што се специфичните потреби и предизвици на младите луѓе, нивото на развој на граѓанскиот сектор и соработката со органите на локалната самоуправа. Во едно, трите општини претставуваат милје за пилотирање на локални младински политики адаптирани од Националната стратегија за млади во согласност со тековните потреби на младите луѓе и потребите и приоритетите за локалниот развој. Наодите и резултатите од проектот беа употребени во градењето на Акцискиот план на Националната стратегија за млади, преку учество на претставници на проектниот конзорциум во работните групи организирани од страна на Агенцијата за млади и спорт.

Лична карта на проектот

Имплементатори:

Фондација за претприемачки сервис за млади, Фондација „Евро центар“

Времетраење:

ноември 2015 до мај 2017 година

Општини:

Пробиштип, Старо Нагоричане и Чашка

Истражување:

Студија за состојбата на младите на локално ниво и ефективност на дијалогот помеѓу општините и граѓанските организации (во трите општини)

Градење капацитети:

Развиена програма и реализирана обука за претставници на граѓанскиот сектор и локалните власти, за градење на локални младински политики

Настани за дискусија и вмрежување:

Три јавни дебати, по една во трите целни општини

Предлог-мерки за пилотирање:

Дефинирани шест мерки, директно насочени кон подобрување на состојбата на младите кои живеат во трите општини

Програма за субгрантирање:

19 предлог-проекти од локални партнерски конзорциуми

Субгрантирани проекти:

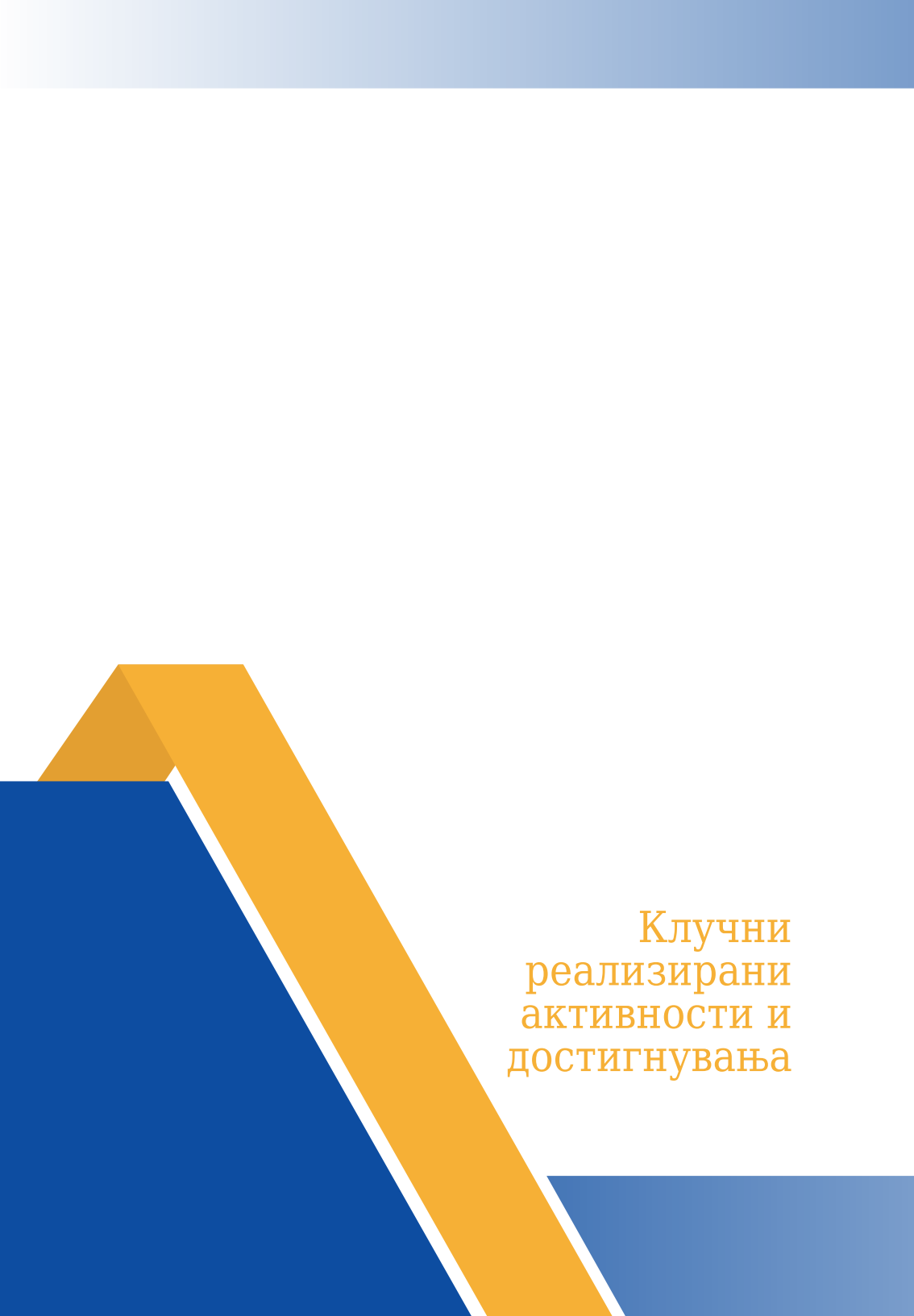
Поддржани шест локални акции, вклучени седум граѓански организации

Активни инструменти за одржливост:

Три локални младински форуми за проценување на ефективност од спроведените мерки и продолжување на придонесот за иден развој.

Специфични цели на проектот

1. Спроведување на Националната стратегија за млади (2016-2025) на локално ниво во согласност со локалните потреби и приоритети;
2. Промоција на соработка помеѓу граѓанските организации и креаторите на политики;
3. Градење на капацитетите на сите засегнати страни за создавање и примена на младинските локални политики;
4. Воспоставување на заеднички форуми за развој, следење и спроведување на локални програми за млади и креирање на јавното мислење.

The image features a minimalist design with a light blue gradient at the top and a dark blue gradient at the bottom. A large, abstract shape in the lower-left corner is composed of a dark blue triangle and an orange triangle, separated by a white diagonal line. The text is positioned to the right of this shape.

Клучни
реализирани
активности и
достигнувања

Креирана истражувачка студија за младинската околина на локално ниво

Истражувањето за студијата е изведено во три општини (Општина Пробиштип, Општина Старо Нагоричане и Општина Чашка) и се фокусира на анализа на потребите и предизвиците на младите луѓе, потребите и капацитетите на граѓанските организации што дејствуваат на полето на младински политики, како и на утврдување мерки за поддршка и методи за соработка помеѓу општините и граѓанскиот сектор. Податоците што беа генерирани преку истражување, одржани интервјуа, состаноци и дискусии во рамките на трите општини, беа преработени со помош на компаративна анализа со цел да бидат утврдени препораки за адаптација на предлог-мерки во согласност со Националната стратегија за млади, што воедно ќе одговараат на младински потреби и приоритети за развој на локално ниво.

Развиена програма за обука за локални младински политики

Програмата за обука за локални младински политики е наменета за претставници на граѓанските организации и креаторите на општински политики. Програмата беше применета во рамките на дводневна обука за градење на капацитетите на младинските организации и локалната самоуправа на трите целни општини, со финална цел – обезбедување на висок степен на младинско учество и простор за развој на младинските политики на локално ниво. Резултатите од обуката придонесоа кон остварување на мисијата на проектот да ја зајакне соработката меѓу граѓанските организации и креаторите на локалните политики, со цел дефинирање мерки што придонесуваат кон подобрена социоекономска положба на младите луѓе. Програмата може да биде слободно преземена на интернет-страницата www.yes-network.org.



Утврдени шест предлог-мерки директно насочени кон подобрување на состојбата на младите кои живеат во Општина Прибиштип, Општина Старо Нагоричане и Општина Чашка

Предлог-мерка 1:
Поттикнување на младинско учество

Предлог-мерка 2:
Зголемено младинско информирање

Предлог-мерка 3:
Промовирање на локална младинска работа

Предлог-мерка 4:
Социјално интегрирање преку процесот на формално и неформално образование

Предлог-мерка 5:
Поддршка на (само)вработување

Предлог-мерка 6:
Унапредување на културно-забавниот живот на младите

Реализирани три јавни дебати

Горенаведените шест утврдени предлог-мерки се разгледуваа и се дискутираа во рамките на три отворени јавни дебати, што претставуваа еднодневни настани во секоја од трите општини. Дебатите се организираа со цел да се промовираат новоразвиени локални мерки за поддршка на младите. Главна цел на дебатите е да се дефинира соодветен сет на предлог-мерки за секоја од општините.

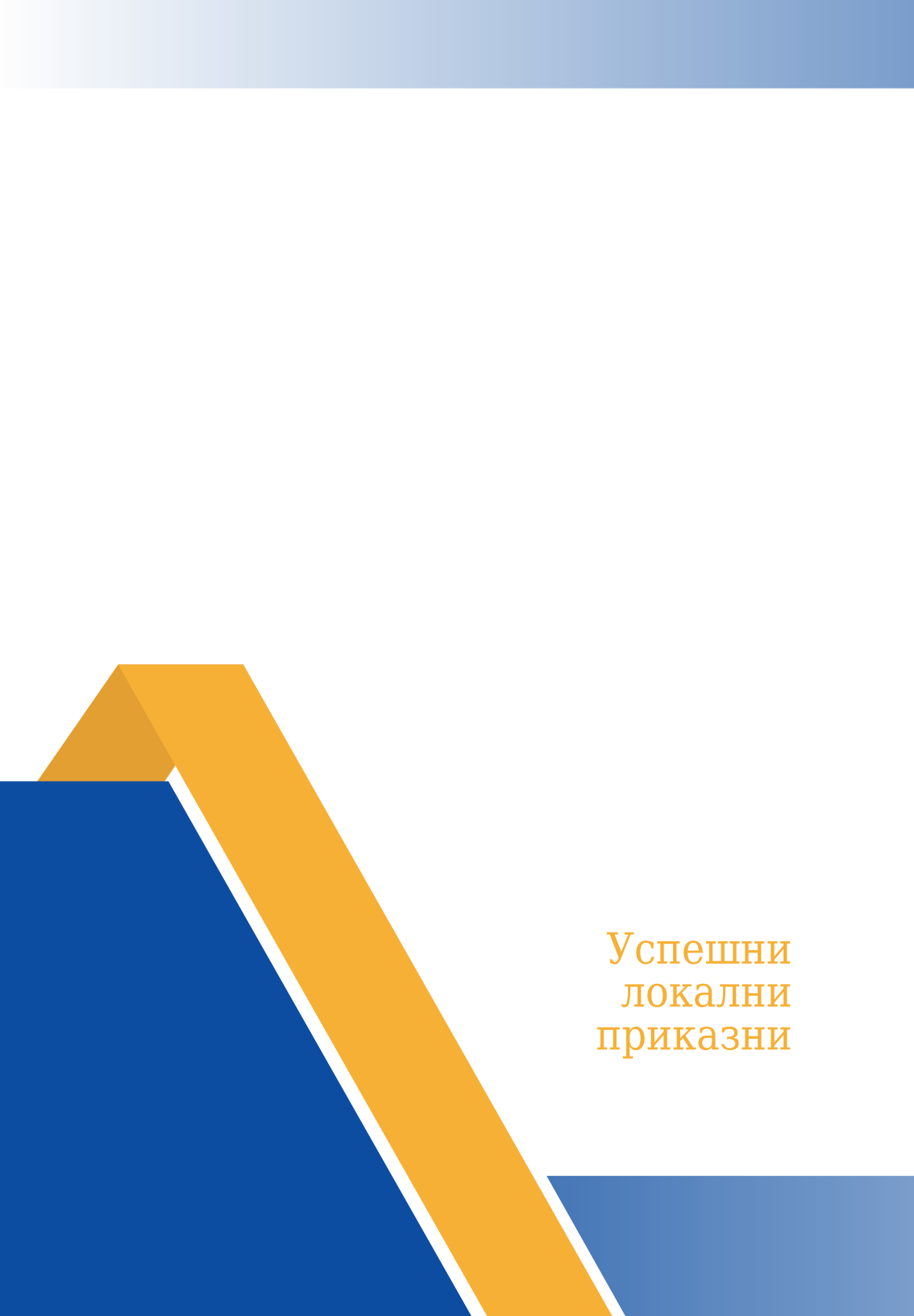
Пилотирани предлог-мерки за поддршка на младински политики на локално ниво

Во периодот од октомври 2016 до јануари 2017 година се пилотираа четири од вкупно шесте утврдени предлог-мерки, преку успешна реализација на шест субгрантирани локални проекти во трите целни општини. Главна цел на овие проекти е јакнење на капацитетите на граѓанските организации преку спроведување мерки за поддршка на младите, во соработка со локалните власти.

Граѓанските организации што ги имплементираа проектите се највисоко рангираните апликанти во рамките на објавениот конкурс за доделување грантови за финансирање проекти на граѓански организации во областа на креирање на младински политики за 2016 година, во рамките на проектот „Градење на локални капацитети за креирање на младински политики“.

Креирани три младински форуми

Со цел да се креира активен инструмент за проценување на ефикасноста на спроведените мерки, како и за придонес во креирањето на идна поволна околина за развој на младите луѓе, креирани се три локални младински форуми во секоја од трите целни општини, составени од претставници на локалните граѓански организации, претставници на општините што работат на полето на креирање на младински политики, млади лидери, како и претставници од бизнис-заедницата. Трите функционални тела директно го зголемуваат учеството на младите во процесите на одлучување на локално ниво, како кокреатори на локалните младински политики. Резултатите од работата на локалните форуми влијаат врз планирањето на локалните програми за млади луѓе во рамките на трите општини.

The image features a minimalist design with a light blue gradient at the top and a dark blue gradient at the bottom. A large, dark blue triangle is positioned on the left side, with a thick orange diagonal stripe running from its top-left corner towards the bottom-right. The text "Успешни локални приказни" is written in orange, positioned to the right of the orange stripe.

Успешни
локални
приказни

Успешни локални приказни

Шесте реализирани локални проекти во рамките на Општина Пробиштип, Општина Старо Нагоричане и Општина Чашка беа финансирани од Европската унија преку јавниот повик за субгрантирање во рамките на проектот „Градење на локални капацитети за креирање на младински политики“. Овие локални акции ги зајакнаа капацитетите на граѓанските организации за имплементација на мерките за креирање на младински политики, а воедно ја унапредија соработката помеѓу граѓанските организации и креаторите на локалните политики. Крајна цел на процесите на синергија овозможени преку оваа проектна активност е да се овозможи поставувањето на долго-трајни и одржливи механизми за вклучување на младите луѓе во процесот на донесување одлуки и подобрување на нивната социоекономска положба во локалните заедници. Ова се шесте проекти и нивните позитивни практики што можат да се пресликаат и во други општини низ земјата. Проектите се имплементирани во период од три месеци, од ноември 2016, заклучно со јануари 2017 година.

„Занаетството - можност за економско зајакнување на младите во рурални средини“

*Имплементација на предлог-мерка 5:
Поддршка на (само)вработување
(на територија на Општина Старо Нагоричане)*

*Проект во реализација на Здружението на уметници ракотворци
„АРТИ КРАФТ“.*

Овој локален проект развива активности помеѓу млади од рурална средина (Општина Старо Нагоричане) со различна етничка припадност и невработени, кои се стекнаа со знаење за везење и изработка на народни носии. Во рамките на проектот беа демонстрирани начини за почнување на самофинансирани активности и се градеа капацитетите за почнување на сопствен бизнис, базиран на традиционалните, одржливи знаења и занаети. Со стекнатото знаење – преку обуки за везење и изработка на автентичен сувенир, обучените млади таленти се подготвени да почнат сопствен бизнис. Преку овој проект се оствари понатамошно негување на традицијата и на старите занаети, преку директна поддршка на занаетството во средина каде што може да заживее повторно како дел од стопанството и да претставува можност за егзистенција на невработените млади лица. Вештините и знаењата за старите занаети се пренесени на младите генерации, остварена е соработка со локалните власти при користење на занаетчискиот сектор како извор на економски, социјален и културен развој и воедно е развиен механизам за вработување и самовработување. Директни резултати од овој проект се зголемената способност на младите за почнување на сопствен бизнис, како и двете отворени сувенирници во Општина Старо Нагоричане во Кокино и во Старо Нагоричане, со што директно се намалува бројот на невработени млади луѓе, преку изработка на сувенири и понуда на овие производи за продажба во сувенирниците.



„Фолклорот поблиску до младите - продолжување на традицијата“

Имплементација на предлог-мерка б:

*Унапредување на културно-забавниот живот на младите
(на територија на Општина Старо Нагоричане)*

*Проект во реализација на Здружението за едукација
„МЛАДИ ЗА МЛАДИ“.*

Со реализацијата на овој проект се овозможи приближување на фолклорот до младите генерации, кои растат во дигиталната ера и им се всади љубов и волја за понатамошно и континуирано негување и изучување на фолклорот. Младите од Општина Старо Нагоричане изучија традиционални игри и ора што се обележје на нивниот сопствен народ, како и игри и ора што се обележје на земјите-членки на Европската унија. При реализацијата на овој проект се покажа дека на младите во Општина Старо Нагоричане не им недостига волја и елан за изучување на фолклорот и традицијата и тие со отворени раце го прифатија и помогнаа во реализацијата на проектните активности. Од друга страна, кај младите се разви свесноста и дека со самото нивно вклучување во процесот на одлучување преку слични проекти, тие можат да влијаат во имплементацијата на локалните младински политики од областа на традиционалните и културни вредности во Општина Старо Нагоричане.



„Со спорт до подобар свет“

Имплементација на предлог-мерка 6: Унапредување на културно забавниот живот на младите (на територија на Општина Чашка)

*Проект во реализација на Училишниот спортски клуб
„Петре Поп Арсов“ – Богомила.*

Со имплементацијата на овој проект се овозможи унапредување на културно забавниот живот на младите и се поттикнаа младите луѓе активно да учествуваат во спортски активности. Се реализираа три спортски турнири, и тоа во мал фудбал (12 натпревари), одбојка (9 натпревари) и кошарка (9 натпревари). Дополнително, беше изработен прирачник „Спортот и здравата храна – наше секојдневие“ со три едукативни трибини, а беше изработен и Акционен план за спортски активности во рамките на училишниот спорт во Општина Чашка. Изработката на „фитнес аутдор“ полигонот и набавката на спортска опрема во ООУ „Тодор Јанев“ во Чашка ќе овозможи подобрување на квалитетот на наставата по физичко и здравствено образование и подобрување на квалитетот на живот на младите лица во општината.

„Развивање на меки вештини за долгорочно самовработување“

*Имплементација на предлог-мерка 5:
Поддршка на (само)вработување
(на територија на Општина Пробиштип)*

Проект во реализација на Волонтерски центар Скопје во партнерство со едукативниот центар „Да научиме“.

Проектот ја реализираше својата богата програма преку обуки од областа на претприемништвото и креирањето бизнис-план, како и преку одржани обуки по странски јазици. Со реализацијата на овој проект се оствари поттикнување на младинското претприемништво меѓу локалното население, а младите луѓе се стекнаа со напредни знаења за водење на свој бизнис. Проектот го приближи концептот на младинско претприемништво како алатка за подобрување на целокупната општествена состојба меѓу младите во општината и ја подигна свеста за активно младинско учество во локалните заедници.

„Создаваме подобар свет“

*Имплементација на предлог-мерка 1:
Поттикнување на младинско учество
(на територија на Општина Чашка)*

*Проект во реализација на Извиднички одред
„Димитар Влахов“ – Велес.*

Со таргет-група на 40 млади лица од Општина Чашка се реализираа два тематски мултиетнички младински кампови, а воедно беше издадена и промовирана Локална младинска стратегија. Со овој проект се оствари и зголемен интензитет на квалитетни волонтерски активности од страна на младите луѓе во општината, формирање на извиднички одред како младинска организација, институционализација и развивање методологија за создавање форми за дејствување (младински активности) на младинските волонтери во развојот на локалната заедница.

„Преку убавината на ракотворбата до интегрирање“

*Имплементација на предлог-мерка 4: Социјално интегрирање
преку процесот на формално и неформално образование“
(на територија на Општина Пробиштип)*

*Проектот во реализација на Здружение на ракотворци
„Хендмејд“ – Пробиштип.*

Учесниците во проектните активности беа вклучени во курсеви за дизајн, шиене и везење. Курсевите опфатија запознавање со основите на дизајнот, дизајнерската методологија и психологија, активности поврзани со визуелно претставување – цртање модели и модни илустрации. Дополнително, учесниците имаа можност да се запознаат и со основните техники во кроење и шиене, различните материјали, ракување со машина за шиене. Опфатени беа основни и напредни техники и типови на рачен вез, запознавање со алатки, конци итн. Како последна активност од проектот беше одржана завршна изложба и модна ревија на која беа претставени резултатите од проектот – десет традиционални кошули со рачен вез презентирани од самите учеснички во проектот, пред повеќе од сто локални стејкхолдери.

Како заклучок, можеме да забележиме дека во повеќе наврати во горенаведените локални проектни акции, како што е случај со успешното креирање на младинските политики, најважно е младите луѓе за чијашто цел се креираат соодветните политики да бидат вклучени и третирани како ресурс во овој процес, а не како проблем, бидејќи токму таквиот пристап дава долгорочни перспективи при решавањето на социоекономските прашања поврзани со младите. Идентификувањето на нивните потреби и развивањето политики со цел тие целосно да ги реализираат своите потенцијали како граѓани, овозможуваат директен развој на локалните заедници и трајна корист и капитал за развојот за општеството и економијата.

The image features a minimalist design with a light blue gradient at the top and a dark blue gradient at the bottom. A large, dark blue triangle is positioned on the left side, with a thick orange diagonal stripe running from its top-left corner towards the bottom-right. The word "Заклучок" is written in orange text on the right side of the page.

Заклучок

Заклучок

Градењето на капацитетите на локалните граѓански организации и локалната самоуправа треба да биде насочени кон обезбедување на висок степен на младинско учество за креирање на младински политики и простор за нивен развој. Преку овој процес значително се зајакнува соработката меѓу граѓанските организации, младите луѓе и креаторите на локалните политики, со цел одржлив општествен развој и подобрување на социоекономските услови во кои живеат младите луѓе во локалните заедници. Оваа соработка е особено важна во малите рурални средини, каде што миграцијата на младите кон главните градови и кон странство е силно изразена, токму поради ограничените можности и ограниченото младинско учество.

Исклучително е важно за сите чинители во процесот на креирање на младински политики, да ги идентификуваат придобивките од учеството на младите луѓе како корисници, со цел да се усогласат нивните потреби и предизвици со можностите што ги нудат чинителите, меѓу кои општините и граѓанските организации, преку програмските и проектните активности, како и преку стратешките определби на локално, национално и европско ниво. Сите засегнати страни треба да се активни, да комуницираат меѓусебно, но и да ги разберат и да ги применуваат принципите и методите за младинско учество, со цел зајакнување на капацитетите на младите луѓе за активно и перманентно учество во креирањето на младинските политики. Младите, како активни граѓани во нивните локални заедници, претставуваат клучни евалуатори на самите младински политики и се значаен ресурс при формирањето на долгорочни решенија на идентификуваните социоекономски проблеми и ангажирање на нивниот потенцијал во унапредувањето на локалните заедници во кои живеат.

За одржлива фасилитација на социјалната инклузија на младите, неопходна е улогата и на активниот граѓански сектор, како и директната соработка со локалните власти. Тие се клучните фактори за унапредувањето на младинските политики, инклузијата на младите и подобрување на нивната социоекономска положба. Согласно специфичните карактеристики на руралните заедници, постојат различни мерки за обезбедување на висок степен на младинско учество, што можат да се применат. Тука се вклучува поддржувањето на активни локални младински совети и промовирањето на нивната улога, поддршката при формирање на локални активни групи посветени на различни интереси поврзани со младинските политики, поддржувањето настани, обуките и истражувањата, изработката на стратешки документи, студиите на случаи и теренските анализи на ефектите и придобивките од младинското учество. Сето ова е неопходно за да може да се оценува тековната состојба и согласно да се приспособуваат моделите на соработка и интеракција помеѓу младите луѓе, граѓанските организации и локалната самоуправа.

Моделите на соработка помеѓу активните чинители во локалните заедници треба да се креираат во насока на тековно детектирање на потребите и предизвиците со кои се соочуваат младите луѓе и стимулација и поддршка за создавање на модел-решенија преку активностите на граѓанскиот сектор, младинската вклученост и, секако, активен интерес и ангажирање на креаторите на младински политики во рамките на локалната самоуправа. Реализирањето на тековна соработка претставува предизвик за сите чинители, но токму позитивните примери од оваа публикација, локалните младински совети што се активни на локално и на национално ниво, како и европските практики, треба да понудат можни креативни решенија за поставување на долготрајни механизми за нејзина реализација. Активниот дискурс меѓу клучните актери, граѓанските организации, младите луѓе и локалните власти, треба да претставува приоритет, со цел реализација на економските и социјалните приоритети на локалните заедници и нивните граѓани, меѓу кои економското јакнење на младите, реализација на нивниот потенцијал и унапредување на квалитетот на живот во малите рурални средини.

Проект:

Градење на локални капацитети за креирање на младински политики

Контакт:**ФОНДАЦИЈА ЗА ПРЕТПРИЕМАЧКИ СЕРВИС ЗА МЛАДИ**

Ул. „16-та македонска бригада“, бр. 13 Б (п. факс 776), 1000 Скопје

www.yes.org.mk, www.yes-network.org, contact@yes.org.mk

02/3103-660

**Проектот е
имплементиран од:**

**Фондацијата за
претприемачки
сервис за млади -
www.yes.org.mk**



**Фондацијата
„Евро Центар“ -
www.evrocentar.mk**

**Проектот е финансиран од Европската унија.**

Оваа публикација е подготвена со поддршка на Европската унија.

Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Фондацијата за претприемачки сервис за млади и на никој начин не може да се смета дека ги претставува ставовите на Европската унија.